

Tekst Algemene Beschouwingen Statenfractie GroenLinks Groningen

29 juni 2016

Voorzitter,

Vorige week, in de commissie BFV hebben we bij de bespreking van de voorjaarsnota aangegeven dat er een solide verhaal ligt. Ik ga daar eerst nog even kort op in, en vervolg dan met een bredere beschouwing.

Vorige week hebben wij ook vastgesteld dat na 2020 minder financiële ruimte beschikbaar is en dat uit die beperkte ruimte wat ons betreft ook het programma energietransitie - met bijbehorende formatie - voortgezet moet worden. We komen daar later op terug.

Terecht maakt het college dus op een aantal terreinen een pas op de plaats. De portefeuille nieuw beleid is immers al groot.

Bij de voorgestelde reservering voor enkele grote investeringen in het onderhoud van de infrastructuur hebben wij vragen gesteld. We zien het definitieve voorstel met belangstelling tegemoet.

Tot 2020 is er gelukkig nog wel wat flexibele ruimte. Misschien ook nodig om - ten dele - te gebruiken voor de bekostiging van de nieuwe fietsstrategie. Ook daar komen we - wellicht - later op terug.

Dan wil ik hierna ingaan op de onzekerheid die veel mensen voelen, over hun eigen leefomgeving: en wat de provincie daaraan kan doen: mensen zekerheden bieden.

Vorige maand reden mijn fractiegenoot Harrie Miedema en ik van het platteland boven Ulrum terug naar de stad. We hadden een werkbezoek afgelegd bij een akkerbouwer die met een "drone" de groei van zijn gewassen bijhoudt. Hightech in de akkerbouw.

We keuvelden wat na over pootaardappelen, toen het oog van Harrie viel op de velden tussen Ulrum en Leens, waar uitbundig gebloeid werd door boterbloemen. "Vroeger, in mijn jeugd, zagen weiden er zo uit. Dat zie je tegenwoordig nog maar weinig," zei Harrie. Ik knikte bevestigend, want ook voor mij was dit een archetypisch beeld (hoewel ik van mijn jeugd in de jaren tachtig ook het bruine slootwater herinner. Niet alles is slechter geworden). "In een week is driekwart van alle gras gemaaid," vervolgde Harrie: "en er staat niets meer".

Weidevogels

Wij kijken graag uit over het Groninger land, trots als we zijn op de verre uitzichten. Het is *in onze ogen* geen grijs, griauw niets, maar een ruimte die zindert van insecten en vogels in de zomer, die door de seizoenen heen van kleur kan verschieten, van

paarse klei in de natte herfst tot het felle geel van koolzaad, of het zachtere geel van graan.

Maar wat als dat vrolijke veelsoortige groen van bloeiende weiden verandert in een egaal biljartlaken: als het tussen de grassen niet meer krioelt van de diertjes, laat staan van vogelnesten. Wie zich de weidsheid van het Groninger landschap zó voorstelt, *als een monotoon graslaken*, raakt niet onder de indruk van de weidsheid, maar wordt door een gevoel van leegte overvallen. Er is zich dan in de weidsheid een kaalslag aan het voltrekken.

Uit de *Toestand van Natuur en Landschap in Groningen* blijkt dat de natuurwaarden in het agrarische landschap sterk achteruit gaan. Waar hoor je nog een veldleeuwerik zingen in Groningen?

Natuurlijk gebeuren er in Groningen heel goede dingen op het gebied van natuur. Zo is de Ecologische Hoofdstructuur in Groningen goed op gang gekomen en dat levert schitterende natuur op rond het Leekstermeer (de Onlanden), het Zuidlaardermeer en in Midden Groningen (Roegwold). Ook in het Zuidelijk Westerkwartier gaan we aan de slag met een combinatie van waterberging en natuurontwikkelingen.

Maar we willen in Groningen géén tweedeling natuur versus landbouw.

Natuurgebieden aan de ene kant en landbouwgebieden aan de andere. Groningen heeft een oud cultuurlandschap, waar die twee vaak met elkaar verbonden zijn geweest.

Gelukkig zijn er ook in de agrarische sector positieve ontwikkelingen bij de Agrarische Natuurverenigingen (tegenwoordig Collectieven genoemd). Bij het weidevogel- en akkervogelbeheer worden vaak goede resultaten geboekt, maar het is niet genoeg. De kerngebieden voor weidevogels en akkervogels beslaan slechts een klein percentage van het agrarische oppervlakte in Groningen en buiten die kerngebieden dreigt de kaalslag.

Nu is er in Friesland het burgerinitiatief Kening fan de Greide (=Grutto) ontstaan, dat in opstand komt tegen de zojuist genoemde kaalslag. Vanuit de bevolking is een breed gedragen initiatief ontstaan dat zich wil inzetten voor een andere landbouw, waarin wel rekening wordt gehouden met de natuur: de natuur-inclusieve landbouw. Dit betekent een landbouw waar de natuurwaarden op het bedrijf een kans krijgen, maar waarmee de boer ook een goede boterham kan verdienen. De natuurwaarden moeten vermarkt worden. Een goed voorbeeld hiervan is de Weide Weeldemelk, die twee weken geleden op de markt is verschenen en waarbij per pak melk twee cent extra betaald wordt die ten goede komt aan de weidevogels. GroenLinks wil meer van dit soort initiatieven, ook in de Groninger akkerbouw. Wat dit betreft is overigens afgelopen week in Menterwolde ook een mooi initiatief gestart, *Boerenbuitengebied*, waarbij overhoekjes worden gecreëerd op boerenland, waar vogels zoals de veldleeuwerik en de patrijs gretig gebruik van maken.

Wij willen deze natuur-inclusieve landbouw in Groningen een impuls geven door een bijeenkomst op het provinciehuis te organiseren met experts op dit terrein. Op die bijeenkomst moet duidelijker worden hoe we de natuur-inclusieve landbouw in Groningen een stap verder kunnen helpen. Wij komen hierover binnenkort met een agendavoorstel in de commissie RNL.

Bij mijn zoektocht naar wat Statenleden in het verleden over het landleven naar voren brachten stuitte ik op een verre voorganger van ons Statenleden: de jurist Hajo Albrecht Spandaw die landelijke bekendheid genoot als dichter, en

bovendien lid was van deze Staten, zes jaar gedeputeerde was, en daarna nog enkele decennia statengriffier. Hij werd geboren in Vries 1777, en woonde later in Zuidbroek.

Ik citeer een passage: uit "de gelukkige landman"

De boer heeft een gelukkig lot:
Zijn stand is waarlijk vrij:
Hij werkt en zingt en dankt zijn god
En smaakt het zalige genot
Is vergenoegd en blij

[...]
hij ziet alleen het vrije veld
de schoonheid der natuur
hij hoort der vog'len morgenlied
hoe't blij, gods lof vermeld
Terwijl zijn oog naar boven ziet
en't hart dat zoveel vreugd geniet
dien dankbren zang verzelt (samenzang met de vogels)

Spandaws werk wordt tegenwoordig omschreven als stichtelijke en huiselijke poëzie. Iedereen voelt nu wel aan; dit is sinterklaasrijm, hier hebben we niet met een fantastische dichter te maken. Toch werd hij in zijn tijd als een van de grootste dichters beschouwd. En dat heeft een reden: politici hadden in die tijd "weinig te zeggen". In die tijd werd Nederland door de Fransen bestuurd - die zouden de verlichting gaan brengen, niet iedereen was daar tegen, Nederland was verdeeld - en men zocht daarom de *vaderlandsliefde*, die met hart en ziel bezongen werd in de veiligheid van de huiselijke kring.

Ook nu hebben veel mensen het gevoel dat ze nog maar weinig te zeggen hebben, en dat hun eigen lokale politici ook niets kunnen doen: er is de macht van het bedrijfsleven (van de NAM, van Shell, van Google, van geprivatiseerde "openbare" voorzieningen), dat maakt onzeker.

ONZEKERHEID

Mensen hebben het gevoel dat de vertrouwde wereld aan het verdwijnen is. Zij vragen zich af:

- Word ik later nog verpleegd als ik dat nodig heb?
- Heb ik bij inspraakprocedures wel echte inspraak?
- Rijdt de bus straks nog door ons dorp?
- Wordt mijn uitzicht straks ontsierd door een hoogspanningsleiding?
- Komen overal megastallen?
- Gaat Alders mijn huis nog versterken, of komt daar niets van terecht?
- Wordt mijn huis dan ook geïsoleerd? Dat was toch beloofd?
- En de kerken, oude boerderijen: blijven die bestaan?
- Kunnen mijn kinderen straks nog in de buurt naar school?

- **Wordt de weidsheid nog gevuld met het schelle kiwiet, kiwiet, of het rollende grrutooo, grrutooo? Of rest enkel het suizen van de A7, langs Hajo Spandaws' Zuidbroek en het fluiten van de wind langs de hoogspanningskabels boven Klein Wetsinge?**

NIEUWE ZEKERHEID BIEDEN

Dé uitdaging voor de overheid is nieuwe zekerheden bieden, duidelijk zijn:

Zoals we bij de bussen hebben gedaan. Na jaren van veranderingen en modern klinkende namen als q-liner, q-link of q-buss, is GADO een begrip uit het busmuseum geworden. Het werd *bepaald* niet allemaal slechter maar **garanties** leken te ontbreken. *Nieuwe zekerheden bieden*: goed dat de Staten dit voorjaar een basisnetwerk hebben vastgesteld dat voor tenminste tien jaar wordt gegarandeerd.

Je kunt namelijk twee dingen doen als je zekerheid wil bieden. Óf je legt beleid voor meerdere jaren vast, of je zorgt dat je weet waar je naartoe wil, kiest voor verre, maar heldere stippen aan de horizon:

- *Nieuwe zekerheden*: in de cultuursector wordt voor cultuurpijlers gekozen: per sector één instelling die voor langere tijd het voortouw kan nemen en andere initiatieven kan ondersteunen: initiatieven die kleiner zijn, of nieuw, of wél tijdelijk.
- *Nieuwe zekerheden* bieden in tijden van verandering, dat is ook een heldere *ster aan de horizon* - is het economisch programma van dit college. Het biedt vergezichten: de circulaire economie en de biobased economie. Hier is bewust gekozen voor twee lijnen die een perspectieven op lange termijn willen bieden. Een economisch perspectief (nieuwe banen) en een perspectief op het bereiken van de klimaatdoelstellingen.
- De biologische en de natuur-inclusieve landbouw zijn van die *stippen aan de horizon*. (Weidegang en grondgebondenheid zijn stappen daar naar toe).
- *Een zeer markante stip aan de horizon* is een provincie zonder gaswinning, waar duurzame energie onze huishoudens en economie draaiende houdt. Een provincie waar een goede infrastructuur aanwezig is voor de opslag van duurzaam opgewekte energie. Grote windlocaties op zee, kleinere op land, waar lokale coöperaties energie leveren voor de lokale behoefte, en werk verschaffen aan de nabije inwoners.
- Wij hopen dat ooit niet alleen alle fysieke schades zijn hersteld, maar ook dat de fysieke en mentale gezondheid van Groningers geen nadelige gevolgen meer ondervindt van de gaswinning. Groningers zijn trots. Het zijn geen klagers. Maar de stress is er wel, de slapeloze nachten, die eisen hun tol. De eerste onderzoeksresultaten laten zien dat de schade nu al groot is. Daar moet een aanpak voor komen.

Hiervoor dienen wij de volgende motie in

ZORG

Zekerheid is een breed begrip. Zekerheid is ook: kunnen vertrouwen op een woonomgeving in de nabijheid van familie en vrienden, ook als er sprake is van lichamelijke of andere beperkingen. We zien zorginstellingen die sluiten, huisartsen die steeds meer taken krijgen en grote verschuivingen in bijvoorbeeld de thuiszorg, die gevolgen voor de zorgverlening heeft, maar ook grote personele consequenties.

Wij zien mogelijkheden voor de provincie om hier een bescheiden, maar positieve rol in te spelen, zodat voorzieningen behouden blijven of wellicht zelfs uitgebreid kunnen worden. Bijvoorbeeld door het inzetten van het accommodatiefond of andere leefbaarheidsfondsen, is het wellicht mogelijk om voorzieningen te behouden en toekomstbestendig te maken. Als voorbeeld project willen wij graag het Westerwolds Zorghuis benoemen, waar door middel van bundeling van voorzieningen zorg dichtbij wordt gegarandeerd. De lokale overheid is hierbij de verbindende partij, niet de uitvoerder.

In het verlengde hiervan kijken wij ook naar het aardbevingsgebied waar de versterkingsoperatie koppelkansen biedt voor een leefbaar, veilig en vitaal Groningen. Wij zijn daarom mede indiener van de zorgmotie die door de SP is ingediend, wetende dat de provincie in het zorgdossier geen primaire rol heeft, maar wel kan meedenken en sturen bij het behoud van voorzieningen. Er liggen kansen en die moeten we grijpen.

Ik heb het hiervoor gehad over de gaswinning. Veel andere fracties heb ik daar ook over horen spreken. Vaak voelt het daarbij alsof we worden bestuurd door bedrijven die hun macht uitoefenen vanuit Den Haag. We sturen wel onze beste diplomaten - Max van de Berg, René Paas - en onze hoogste bestuurders en ambtenaren, maar het lijkt dan alsof ze Frans praten.

De situatie doet opnieuw denken aan Hajo Spandaw. In de Franse tijd (ruim tweehonderd jaar geleden, was Napoleon hier de baas), bezong de Groninger dichter in vele toonaarden de "stillen wellust van het huiselyk genoeg", Hij werd hiermee een van de voornaamste vormgevers van het 19e eeuwse huiselijkheidssyndroom.

Laten wij nu niet in diezelfde val trappen. Maar onze trots en liefde voor eigen provincie combineren met een open houding naar nieuwe ontwikkelingen. In de circulaire economie, in de natuur-inclusieve landbouw, bij verduurzaming van energie. Zekerheid bieden is niet alleen behouden wat je hebt, maar als de tijden veranderen - en dat doen ze altijd - ook weten waar je naartoe wil. Stippen aan de horizon hebben.